1 Szövegből képet

Fejlesztő hatás

Kreativitás, asszociációs képesség, vizuális kultúra, szövegértés fejlesztése

Életkori ajánlás

6. évfolyam

Időkeret

10 perc

Eszközigény

Napóleontól a kiegyezésig tabló és annak hátoldala, A/4-es lap, rajzeszközök

A gyakorlat leírása

A pedagógus előkészít a *Napóleontól a kiegyezésig* tabló hátulján lévő szövegekből egyet (akár ki is egészítheti, vagy a tabló képeit felhasználva alkothat szöveget), majd megkéri a tanulókat, hogy koncentráltan figyeljenek rá. Felolvassa a szöveget, akár két-három alkalommal is, majd megkéri a tanulókat, hogy készítsenek egyszerű rajzos ábrát a hallott szöveg alapján. A kész munkák könnyebb ellenőrzéséhez felhasználhatják a tabló képét, amelyet a pedagógus választott, vagy a tanár maga is készíthet egy megoldási javaslatot előzetesen.

Megjegyzések

Javasoljuk a fejlesztőgyakorlat folyamatos, többszöri ismétlését, akár egyre nehezedő kihívásokkal.

2 Képből szöveget

Fejlesztő hatás

Asszociációs készség, önálló szövegalkotási készség, kreativitás fejlesztése

Életkori ajánlás

6. évfolyam

Időkeret

10 perc

Eszközigény

Napóleontól a kiegyezésig tabló, jegyzetfüzet, íróeszköz

A gyakorlat leírása

A feladat a „Szövegből képet" feladat inverze: itt azzal segítjük a diákokat a szövegalkotásban, hogy egy vagy több képet, képeket bocsátunk a rendelkezésükre. A feladat elején kivetítjük a képkészletet, és megkérjük a tanulókat, hogy alkossanak történetet belőle: meghatározhatjuk, hogy egy képhez hány mondatot írhatnak. A megszülető szövegeket fel is olvashatjuk, majd közösen ellenőrizhetjük és értékelhetjük a végeredményt.

Megjegyzések

Javasoljuk, hogy már a témakör feldolgozása közben használjunk képeket, amelyeket az összefoglalás vagy akár a számonkérés során is alkalmazhatunk.

3 Az elveszett aradi tabló

Fejlesztő hatás

Szövegértés, kreativitás, vizuális kultúra, logikai gondolkodás fejlesztése

Életkori ajánlás

6. évfolyam

Időkeret

10 perc + változó perc

Eszközigény

Napóleontól a kiegyezésig tabló és animáció, a hátoldali szövegek 8. témája (Az elveszett aradiak), íróeszköz, füzet, vetítő, laptop, kihangosítás, rajzlap, rajzeszköz

A gyakorlat leírása

A gyakorlat alkalmas az iskolai október 6-i ünnepség előkészítésére is. A feladat célja, hogy a 13 aradi vértanú mellett megemlékezzünk a másik öt, „elveszett" aradi vértanúról is. A tabló animációjának megtekintése után a tanulók megismerik a szövegek 8. témáját, „Az elveszett aradiak" című részt. A nevek kigyűjtése után kutatást végeznek, majd megalkothatják a „18 aradi vértanú" tablóját, amelyen már szerepel az öt elveszett is. Megrajzolják képüket, felírjak neveiket és születési adataikat – számtalan lehetőség közül választhatunk. Az elkészült tablót például felhasználhatjuk a megemlékezés során vagy ünnepi faliújság díszeként is.

4 Disputa

Fejlesztő hatás

Kreativitás, önálló szövegalkotás, szövegértés, versenyszellem, vitakészség, érdekérvényesítő és kommunikációs készség fejlesztése

Életkori ajánlás

6. évfolyam

Időkeret

5 + 5 perc/téma

Eszközigény

Napóleontól a kiegyezésig tabló és animáció, füzet, íróeszköz, vetítő, laptop, kihangosítás, (kivetíthető) óra

A gyakorlat leírása

A témakör alkalmas a disputa gyakorlására is: szervezzünk „vitaestet" diákjaink számára! Az előkészítés során a tanulókat ismertessük meg a disputa lényegével, a szabályokkal (akár alakítsuk ki közösen a saját vitaszabályainkat). Ezután jelöljük ki a témát/témákat: ebben nagy segítséget nyújthat a *Napóleontól a kiegyezésig* tabló bármely témája, de maga a tankönyvi törzsanyag is. Javasoljuk a csapatalapú feldolgozást: akár négy csapat is versenghet és vitatkozhat a témákban. Javasoljuk továbbá, hogy előzetesen készüljenek fel a csapatok, hogy valóban élvezetes, izgalmas lehessen a „vitaestünk".

Megjegyzések

Javaslat: a korrekt időmérés biztosítása érdekében használjuk falra kivetíthető vagy digitális visszaszámlálós órát.

Nézd meg a korszakról szóló videót!

5 Közös esszé

Fejlesztő hatás

Logikus gondolkodás, önálló szövegalkotási készség, asszociációs készség, együttműködési készség fejlesztése

Életkori ajánlás

6. évfolyam

Időkeret

10 + 5 perc

Eszközigény

Napóleontól a kiegyezésig tabló, annak hátoldali szövegei és képei, csomagolópapír, post-it, íróeszközök

A gyakorlat leírása

A feladat során a diákok csoportokban dolgoznak: a meghatározott témához kapcsolódó források feldolgozása után közösen alkotnak meg egy kifejtést. A feladat körökre osztott, minden körben minden csoport egy-egy mondattal bővíti a közös kifejtést. Ennek előzményeként önálló munkában mondatajánlásokat adnak a tanulók, amit a közös szövegalkotás előtt csoportban megbeszélnek: a csoport által támogatott mondatok maradnak, amit elvetnek, nem kerül fel a papírra. A téma kiválasztása lehet közös, előzetes feladat, de mi is kijelölhetjük azt: ebben nagy segítséget ad a *Napóleontól a kiegyezésig* tabló, valamint annak hátoldali témái: megalkothatjuk közösen a tájleíró költészet ismertetőjét, a nyelvújítók történetét, de akár március 15-e eseménytörténetét is. A feladat ellenőrzése önműködő: a mondatokat azonnal értékelhetjük, és azok az ellenőrzés után felkerülnek a táblára/csomagolópapírra. A post-it használata lehetővé teszi a mondatok csoportosítását, összegzését, átrendezését is. Az elkészült esszé később felhasználható a tudásfelmérésre.

6 Drámázzunk! III. – Az élő szobor

Fejlesztő hatás

Vizuális és auditív fejlesztés, logikai gondolkodás, együttműködési készség, érzelmi intelligencia fejlesztése

Életkori ajánlás

6. évfolyam

Időkeret

10 + 5 perc

Eszközigény

Napóleontól a kiegyezésig tabló, annak hátoldala és a kapcsolódó animáció, a tanterem felszerelése

A gyakorlat leírása

A gyakorlat során kérjük meg tanítványainkat, hogy a tabló anyagaiból (képek, szövegek, animáció) képzeljenek el egy történetet, és az azt legjobban kifejező szót, eseményt mutassák be egy szoborcsoportként. A feladat megoldásához használhassák fel a teremben rendelkezésre álló tárgyakat (székek, asztal stb.) Az ellenőrzés során a kész szobrokat bemutathatják, a többi csapatnak pedig kell találnia, melyik témát dolgozták fel.

Megjegyzések

Javasoljuk, hogy mindenkinek más-más téma jusson, így tényleg meglepetés lehet a többi csapatnak a mások által mutatott feladvány. A módszer alkalmas az ismétlés megvalósítására is.

1. Mikor vált Kölcsey Ferenc verse hivatalosan nemzeti himnusszá?

A Himnusz már 1844-es megzenésítése óta betölti a nemzeti imádság szerepét, de hivatalosan csak az 1989-ben életbe lépő Alkotmány törvényesítette.

2. Ki zenésítette meg és ki írta a Bánk bán szövegkönyvét?

Katona József művéből 1861-ben Erkel Ferenc írt operát, amelynek szövegét Egressy Béni, a Szózat megzenésítője írta. A művet először 1861. január 6-án mutatták be.

3. Mely művekre utalnak a tablón elrejtett műalkotások?

A bal oldali festményen „Szondi két apródja" látható, míg a jobb oldalin „Toldi" áll. Arany lábánál a költő „letészi a lantot". Petőfi mögött az „Alföld" látható, felette a „Gólya" repül, míg „Zöld Marci" lován léptet.

4. Széchenyi mely munkáit rejti a kép?

Széchenyi munkái közül hármat is rejt a kép: az MTA épületét, melynek alapítója volt, a folyón úszó gőzhajót, amely utal a dunai és balatoni gőzhajózás megszervezésére, valamint a Lánchidat, amely élete egyik fő műve volt.

6. Petőfi tájleíró versei

Főbb tájleíró versei: Az Alföld (1844), A csárda romjai (1845), A Tisza (1847), A puszta, télen (1848), Kiskunság (1848).

7. Kik voltak a legfontosabb nyelvújítók?

Kazinczy Ferenc mellett Bessenyei Györgyöt emelhetjük ki, aki a magyar nyelvújítás elindítójának tekinthető.

8. Hol áll ma emlékműve az aradi vértanúknak?

Az aradi vértanúk leghíresebb emlékművét Aradon állították fel 1890-ben. Az aradi Szabadság-szobor készítője Zala György volt. A szobor felavatásán a vértanúk még élő rokonai mellett részt vett Klapka György is.

Gémeskút

A kétkarú emelő elvén működő vízkiemelő eszköz, amelyet már az ókori Egyiptomban és Mezopotámiában is alkalmaztak. Arab és török közvetítéssel vált ismertté hazánkban a XVI–XVII. században. A gém különböző állásba helyezésével jelzéseket is adhattak vele, így korának fontos kommunikációs eszköze is volt.

Arany János

A XIX. századi magyar művelődéstörténet egyik meghatározó alakja: elbeszélő költeményei mellett számos műfordítással is gazdagította a magyar kultúrát, emellett a ballada Shakespeare-jének is nevezik. Ahogy mondták róla: „ő volt a magyar vers és nyelv legnagyobb mestere”.

A betyárok

A XVIII. és XIX. század bujdosó rablói voltak: mocsarak, hegyek és puszták mélyén rejtőztek, majd onnan ki-kitörve fosztogatták a környéket. Később egyfajta népi hősökké váltak, akiket a magyar irodalom is megörökített. Rózsa Sándor, Zöld Marci és Sobri Jóska voltak a leghíresebb magyar betyárok. 1848-ban a Honvédelmi Bizottmány amnesztiában részesítette Rózsa Sándort, aki 150 felfegyverezett lovassal szabadcsapatot alakíthatott.

A Pesti Magyar Színház

1837-ben nyitotta meg kapuit, majd 1840-től felvette a Nemzeti Színház nevet. Az épületet 1913-ban lebontották, helyét emléktábla jelzi a mai Astorián.

Laborfalvi Róza

Jókainé Laborfalvi Róza (született Benke Judit), magyar színésznő, Jókai Mór felesége. A realista magyar színjátszás úttörője, aki kiemelkedő drámai színésznőként beírta magát a magyar színház történetébe. Leghíresebb szerepe Katona József Bánk bánjának Gertrudis királynéja.

A Pilvax

A kávéház, mely nevét tulajdonosáról Pillwax Károlyról kapta, az 1840-es években a radikálisan gondolkodó fiatal pesti értelmiség törzshelyévé vált. Itt alakult meg a Fiatal Magyarország nevű kör, amely 1848. március 15-én kirobbantotta a pesti forradalmat.

A kilenclyukú híd

A hortobágyi hidat a XVII. század végén épült fahíd helyett építtették a debreceni polgárok 1827 és 1833 között. Ez az építkezés volt az első közbeszerzési projekt Magyarországon. A győztes Povolny Ferenc lett, ő építhette meg a hidat.

A magyar gőzhajózás

Bernhard Antal pécsi feltaláló Carolina nevű hajója volt az első magyar gőzös, melyet a Dráva menti Sellyén épített 1817-ben. A következő évtizedekben folyamatosan épültek a hajók: köztük a balatoni gőzhajózást megindító Kisfaludy.

A komáromi roham

Az 1849. július 2-án a szabadságharc legnagyobb lovassági rohama zajlott le Komáromnál, amelyben 24 lovasszázad 3000 huszára vett részt. A támadást a skarlátvörös inget viselő Görgei vezette, és Haynau csak 50 ágyúval tudta visszaverni.

A szabadságharc huszárai

A huszárság feladatai a XV. századi megjelenésük óta változatlanok maradtak: portyázás, az ellenség üldözése és a felderítés. A szabadságharc alatt azonban sokszor csatalovasságként is alkalmazták a huszárokat, mivel nehézlovasok nem álltak rendelkezésre.

Az Akadémia épülete

Báró Sina Simon 1858-ban nagy összegű adományt ajánlott az MTA székházának építésére, ami közadakozást indított el. A klasszicista palotát a berlini Friedrich August Stüler tervezte, az ünnepélyes megnyitóra 1865. december 11-én került sor.

A lótenyésztés

A magyar lótenyésztés angol minták szerinti megújítója Széchenyi István volt. A versenylótenyésztésnek külön lendületet adott, hogy 1824-ben megalakult a Pályafuttatási Társaság, ami 1827-től rendszeresen szervezett lóversenyeket.

A vitézkötés

Zsinórozással készült, különféle motívumokat alkotó díszítés; főként a magyar szabású férfiviseleteken és egyenruhákon alkalmazták. Elterjedt tévhit, hogy az egyenruhák zsinórozásában fémszálak voltak, amelyek védtek a kardvágások ellen. A tiszti dolmányok zsinórozása ugyan valóban tartalmazott nemesfémszálakat, de csak csekély mértékben. Másrészt a zsinór átmérője olyan kicsi volt, hogy akkor sem tudott volna ellenállni egy vágásnak, ha acélbetét van benne.

A budavári palota

A XVIII. századi újjáépítés utáni időszakban nem történt jelentős átalakítás a vár épületén. Az 1867-es kiegyezés után azonban először Ybl Miklós, majd Hauszmann Alajos tervei alapján elkészült az új, krisztinavárosi szárny. Ekkorra a komplexum már több mint 1000 díszes lakosztállyal rendelkezett.

A koronázási domb

A koronázási domb Magyarország vármegyéinek és szabad királyi városainak földjéből összehordott mesterséges halom, melyre a megkoronázott és a nemzetnek esküt tett magyar király koronázási díszben föllovagolt, s tetején a 4 égtáj felé napvágást tett, általában Szent István kardjával.

A közös címer

A közös címeren az Osztrák–Magyar Monarchia két államának címere szerepel az adott állam társországaival egybekötve. Ezek mellett az egyik oldalon egy griff, a másik oldalon egy angyal áll, alattuk pedig a jól ismert mottó olvasható: „Feloszthatatlanul és elválaszthatatlanul."

A tablóstílus mintaadója

Than Mór filozófiát és jogot tanult Pesten, emellett Barabás Miklós festőnövendéke is volt. Az 1848–49-es szabadságharc alatt Görgei tábornok mellett lett hadifestő, és neki köszönhetjük a csatákat bemutató akvarelleket. Később Lotz Károly mellett dolgozott a Pesti Vigadó és a Magyar Nemzeti Múzeum lépcsőházának falfestményein. 1890 és 1896 között a Nemzeti Múzeum képtárának őre, majd 1896-ban rövid ideig az Országos Képtár igazgatója volt.

A debreceni nagytemplom

Már a XIII. században is templom állt a helyén, azonban az többször is leégett. Végül 1805-ben Péchy Mihály tervei alapján építették fel a mai épületet, neoklasszicista stílusban. 1849 áprilisában itt kiáltották ki a magyar függetlenséget.

Haynau öröksége

A magyar szabadságharc megtorlásában jelentős szerepet játszó „bresciai hiéna" Európa-szerte közutálatnak örvendett. A nemzetközi közvélemény tettlegességgel is hangot adott felháborodásának, Londonban és Brüsszelben a felbőszült tömeg megverte.